

Βρυξέλλες, 21 Μαρτίου 2022
(OR. en)

7439/22

JAI 379
MIGR 92
ASILE 34
SOC 176

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	21 Μαρτίου 2022
Αποδέκτης:	κ. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	C(2022) 1806 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ σχετικά με επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της εκτελεστικής απόφασης 2022/382 του Συμβουλίου που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - C(2022) 1806 final.

σνημμ.: C(2022) 1806 final

Βρυξέλλες, 21.3.2022
C(2022) 1806 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

σχετικά με επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της εκτελεστικής απόφασης 2022/382 του Συμβουλίου που διαπιστώνει την ύπαρξη μάζικης εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

σχετικά με επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της εκτελεστικής απόφασης 2022/382 του Συμβουλίου που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/EK και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας

Στις 4 Μαρτίου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/EK και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου)¹. Η απόφαση τέθηκε σε ισχύ την ίδια ημέρα.

Με βάση τις πρόσφατες ερωτήσεις κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου και της οδηγίας 2001/55/EK (στο εξής: οδηγία για την προσωρινή προστασία), η Επιτροπή εντόπισε ορισμένα ζητήματα επί των οποίων θεωρεί χρήσιμο να παράσχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη. Τα ζητήματα αυτά καλύπτονται από τις συνημμένες κατευθυντήριες γραμμές, όπως το πεδίο εφαρμογής (πρόσωπα που καλύπτονται/δεν καλύπτονται από την απόφαση του Συμβουλίου, μέλη της οικογένειας) και ο τρόπος χειρισμού των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων. Οι κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν επίσης το ζήτημα του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας μεταξύ των κρατών μελών, της καταχώρισης και της παροχής πληροφοριών.

Η κατάσταση αυτή αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα κράτη μέλη. Το μέγεθος της πρόκλησης είναι πολύ μεγάλο, καθώς οι αφίξεις ανέρχονται ήδη σχεδόν σε 3 εκατομμύρια άτομα. Η κατάσταση αυτή εξελίσσεται σε καθημερινή βάση. Η καθοδήγηση αυτή πρέπει να μπορεί να συμβαδίζει με τις εξελίξεις και, κατά συνέπεια, θα χρειαστεί να επικαιροποιείται με βάση τις εμπειρίες των κρατών μελών καθώς αυτές προκύπτουν.

Ως εκ τούτου, οι κατευθυντήριες γραμμές προορίζονται να αποτελέσουν ένα δυναμικό έγγραφο και θα πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά με βάση τις νέες ερωτήσεις που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη, ώστε να αντικατοπτρίζουν την επιτόπια κατάσταση και να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις εξελισσόμενες ανάγκες των κρατών μελών. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές ενδέχεται να ακολουθούνται από πιο συγκεκριμένες συστάσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων. Η Επιτροπή προτίθεται επίσης να επικαιροποιεί τακτικά την ειδική ιστοσελίδα σχετικά με τις πληροφορίες για τα άτομα που εγκαταλείπουν την εμπόλεμη ζώνη στην Ουκρανία, με κάθε πρόσθετη καθοδήγηση που ενδέχεται να απαιτηθεί από τα κράτη μέλη. Ομοίως, η Επιτροπή προτίθεται να συνέρχεται με τα κράτη μέλη σε μηνιαία βάση με σκοπό τη συζήτηση θεμάτων σχετικών με την ερμηνεία της απόφασης του Συμβουλίου και της οδηγίας 2001/55/EK.

Έχει δημιουργηθεί «πλατφόρμα αλληλεγγύης» από την Επιτροπή, με σκοπό τον συντονισμό της επιχειρησιακής αντιμετώπισης μεταξύ των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου. Θα λειτουργήσει από κοινού με το δίκτυο της ΕΕ για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων (Blueprint) που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 της απόφασης του Συμβουλίου, λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες καταστάσεων που λαμβάνονται στο εν λόγω δίκτυο. Η πλατφόρμα αλληλεγγύης θα συλλέγει πληροφορίες και θα εξετάζει τις ανάγκες που εντοπίζονται στα κράτη μέλη, και θα συντονίζει την επιχειρησιακή παρακολούθηση για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών.

¹ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 2022 που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/EK και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας

Η πλατφόρμα αλληλεγγύης θα διευκολύνει την κινητοποίηση των σχετικών μέσων της ΕΕ, θα συντονίζει την αντιστοίχιση των προσφορών αλληλεγγύης με τις εντοπισθείσες ανάγκες και θα συντονίζει τη μεταφορά προσώπων σε γενικό επίπεδο μεταξύ των κρατών μελών και, κατά περίπτωση, προς τρίτες χώρες, σε συνεργασία με τους οργανισμούς της ΕΕ και άλλους σχετικούς φορείς.

Τα κράτη μέλη όρισαν δύο πρόσωπα, ένα που θα είναι το εθνικό σημείο επαφής με ικανότητα λήψης αποφάσεων και ένα άλλο σε επιχειρησιακό επίπεδο. Όλες οι πληροφορίες σχετικά με την πλατφόρμα αλληλεγγύης, καθώς και τυχόν πρόσθετες ερωτήσεις σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου για τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αποστέλλονται στην ειδική υπηρεσιακή ηλεκτρονική θυρίδα που έχει ήδη κοινοποιηθεί στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή εξέδωσε το 2020, ως αναπόσπαστο μέρος των προτάσεων του Συμφώνου, σύσταση για ένα **σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων**. Στόχος του σχεδίου είναι να παράσχει ένα επιχειρησιακό πλαίσιο για την παρακολούθηση και την πρόβλεψη των μεταναστευτικών ροών και εξελίξεων, την ανάπτυξη ανθεκτικότητας, καθώς και την οργάνωση αντιμετώπισης καταστάσεων σε μια μεταναστευτική κρίση.

Από τις αρχές Ιανουαρίου του 2022, η Επιτροπή συνεργάζεται πολύ στενά με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, τους αρμόδιους οργανισμούς της ΕΕ και τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του δικτύου στρατηγικής για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων προκειμένου να προβεί σε επισκόπηση του επιπέδου ετοιμότητας για ενδεχόμενη κρίση. Από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, το Δίκτυο συνεδριάζει δύο φορές την εβδομάδα και επικοινωνεί συνεχώς με εκθέσεις για την κοινή επίγνωση της κατάστασης σε καθημερινή βάση, ώστε να διασφαλίζεται η συντονισμένη αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης των μεταναστευτικών προκλήσεων που προκαλούνται από τα εν λόγω γεγονότα.

Το έργο συντονίζεται πλήρως με την ολοκληρωμένη πολιτική αντιμετώπιση κρίσεων (IPCR) και η έκθεση για το Blueprint περιλαμβάνεται στην εβδομαδιαία έκθεση ολοκληρωμένης γνώσης και ανάλυσης καταστάσεων (ISAA).

Το Blueprint θα εξακολουθήσει να κοινοποιεί πληροφορίες καταστάσεων και να ενοποιεί όλες τις σχετικές πληροφορίες για τη διαχείριση της μετανάστευσης που σχετίζονται με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, μεταξύ άλλων για την εφαρμογή της οδηγίας 2001/55/ΕΚ.

Οι παρούσες **κατευθυντήριες γραμμές** έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου και της οδηγίας 2001/55/ΕΚ² (οδηγία για την προσωρινή προστασία) και της λοιπής ισχύουσας νομοθεσίας της ΕΕ. Συμπληρώνουν την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 2ας Μαρτίου 2022, η οποία παρέχει επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων με σκοπό τη διευκόλυνση της διέλευσης των συνόρων στα σύνορα ΕΕ-Ουκρανίας³.

² Οδηγία 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων (ΕΕ L 212 της 7.8.2001, σ. 12).

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παροχή επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων με σκοπό τη διευκόλυνση της διέλευσης των συνόρων ΕΕ-Ουκρανίας, C(2022)1404, (ΕΕ C 104I της 4.3.2022, σ. 1).

1. ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Πρόσωπα που δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου σύμφωνα με την εκτελεστική απόφαση 2022/382 του Συμβουλίου (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου)

Στο άρθρο 2 παράγραφοι 1 και 2 της απόφασης του Συμβουλίου καθορίζονται οι συγκεκριμένες ομάδες προσώπων στα οποία παρέχεται προσωρινή προστασία ή επαρκής προστασία βάσει του εθνικού δικαίου:

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης του Συμβουλίου, προσωρινή προστασία, όπως ορίζεται στην οδηγία 2001/55/EK, παρέχεται σε

- (1) **Ουκρανούς υπηκόους που διέμεναν στην Ουκρανία και έχουν εκτοπιστεί από ή μετά τις 24 Φεβρουαρίου 2022 και στα μέλη της οικογένειάς τους;**
- (2) **ανιθαγενείς και υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι επωφελούνταν διεθνούς προστασίας ή ισοδύναμης εθνικής προστασίας στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 και οι οποίοι έχουν εκτοπιστεί από την Ουκρανία από ή μετά τις 24 Φεβρουαρίου 2022, και στα μέλη της οικογένειάς τους.**

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου, προσωρινή προστασία, όπως ορίζεται στην οδηγία 2011/55/EK, ή επαρκής προστασία βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών μελών παρέχεται σε ανιθαγενείς και υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει **έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής** που εκδόθηκε σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και οι οποίοι **δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα** [καταγωγής τους] ή στην περιοχή [εντός της χώρας] καταγωγής τους.

Τι σημαίνει «επαρκής προστασία» βάσει του εθνικού δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου;

Η «επαρκής προστασία» βάσει του εθνικού δικαίου αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου ως πιθανή εναλλακτική λύση που μπορούν να προσφέρουν τα κράτη μέλη αντί της προσωρινής προστασίας και, ως εκ τούτου, δεν χρειάζεται να συνεπάγεται παροχές πανομοιότυπες με εκείνες που απορρέουν από την προσωρινή προστασία, όπως ορίζεται στην οδηγία 2001/55/EK. Ωστόσο, κατά την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη πρέπει να σέβονται τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το πνεύμα της οδηγίας 2001/55/EK. Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και, ως εκ τούτου, ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης (όπως τα δικαιώματα διαμονής, η πρόσβαση σε μέσα διαβίωσης και στέγασης, οι πρώτες βοήθειες και η επαρκής φροντίδα για τους ανηλίκους) πρέπει να διασφαλίζονται έναντι όλων.

Τι σημαίνει «ισοδύναμη εθνική προστασία» στην Ουκρανία σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) της απόφασης του Συμβουλίου;

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η «ισοδύναμη εθνική προστασία» στην Ουκρανία αποτελεί εναλλακτική λύση αντί της διεθνούς προστασίας και καλύπτει άλλες μορφές προστασίας που παρέχονται από τις ουκρανικές αρχές, όπως η προσωρινή προστασία ή η ανθρωπιστική προστασία. Η Επιτροπή συλλέγει επί του παρόντος πληροφορίες από τις ουκρανικές αρχές σχετικά με τις μορφές προστασίας βάσει του ουκρανικού δικαίου και τα έγγραφα που εκδίδουν οι ουκρανικές αρχές για δικαιούχους των εν λόγω μορφών προστασίας. Από τις προκαταρκτικές πληροφορίες που έχουν ληφθεί, τα έγγραφα που έχει εκδώσει η Ουκρανία

είναι τα ακόλουθα: «ταξιδιωτικό έγγραφο για πρόσωπα στα οποία χορηγείται συμπληρωματική προστασία», «ταξιδιωτικό έγγραφο ανιθαγενούς» και «πιστοποιητικό για πρόσωπα στα οποία χορηγείται συμπληρωματική προστασία».

Αποδεικτικά στοιχεία για το δικαίωμα προσωρινής προστασίας, όπως ορίζεται στην οδηγία 2001/55/ΕΚ, ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου

Με την απόφαση του Συμβουλίου καθιερώθηκε άμεση προσωρινή προστασία για τις κατηγορίες προσώπων που απαριθμούνται στο άρθρο 2 παράγραφοι 1 και 2. Δεν προβλέπεται διαδικασία υποβολής αίτησης για προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει εθνικού δικαίου. Ως εκ τούτου, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, όταν παρουσιάζεται στις αρχές για να κάνει χρήση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την προσωρινή προστασία ή την επαρκή προστασία, θα πρέπει μόνο να αποδείξει την ιθαγένειά του, το οικείο καθεστώς διεθνούς προστασίας ή ισοδύναμης προστασίας, τη διαμονή του στην Ουκρανία ή τον οικογενειακό του δεσμό, κατά περίπτωση. Το δικαίωμα προσωρινής προστασίας είναι άμεσο. Ωστόσο, για τη διασφάλιση της σωστής διαχείρισης και καταχώρισης του ενδιαφερόμενου ατόμου, το κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει ότι χρειάζεται να τηρούνται ορισμένες απαιτήσεις, όπως η συμπλήρωση εντύπου καταχώρισης και η υποβολή αποδεικτικών στοιχείων, όπως ορίζονται στην απόφαση του Συμβουλίου.

Ένας από τους στόχους της προσωρινής προστασίας είναι η διασφάλιση ταχείας διαδικασίας με τη μείωση των διατυπώσεων στο ελάχιστο. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 12 της απόφασης του Συμβουλίου, όσοι επιθυμούν να επωφεληθούν από την προστασία θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου υποβάλλοντας τα σχετικά έγγραφα στις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους.

Αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν αποδεικτικά έγγραφα που μπορούν να βοηθήσουν:

- στην εξακρίβωση της ταυτότητας και της διαμονής·
- στην πιστοποίηση της ύπαρξης οικογενειακής σχέσης ή οικογενειακής ενότητας και σχέσης εξάρτησης με στενούς συγγενείς.

Σε περίπτωση που τα υποβληθέντα έγγραφα έχουν λήξει, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να τα θεωρούν ως απόδειξη της ταυτότητας ή του καθεστώτος διαμονής του ενδιαφερόμενου προσώπου.

Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη έχουν αμφιβολίες σχετικά με τη γνησιότητα των εγγράφων ή αν το πρόσωπο δεν έχει στην κατοχή του τα ανωτέρω αναφερόμενα έγγραφα, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί επαφή με ουκρανικές αρχές στα κράτη μέλη για την παροχή συνδρομής ή για να πιστοποιηθεί, όπου είναι δυνατόν, αν το πρόσωπο διαθέτει ουκρανική ιθαγένεια ή το καθεστώς διαμονής του στην Ουκρανία.

Όταν ένα πρόσωπο δεν είναι σε θέση να υποβάλει τα σχετικά έγγραφα και τα κράτη μέλη δεν είναι σε θέση να καθορίσουν γρήγορα με άλλο τρόπο αν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δικαιούται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου, η Επιτροπή προτείνει να ανακατευθύνεται το πρόσωπο στη διαδικασία ασύλου. Ομοίως, όταν πρόσωπα δηλώνουν ότι δεν μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια στη χώρα/περιοχή καταγωγής τους, αλλά η διαδικασία για τον καθορισμό του δικαιώματος προσωρινής

προστασίας ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου καθίσταται υπερβολικά περίπλοκη, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να ανακατευθύνονται στη διαδικασία ασύλου.

Ενδεικτικός κατάλογος εγγράφων που αποδεικνύουν την ουκρανική ιθαγένεια ακόμη και αν έχει λήξει η περίοδος ισχύος:

- διαβατήρια κάθε είδους (εθνικά διαβατήρια, διπλωματικά διαβατήρια, υπηρεσιακά διαβατήρια, ομαδικά διαβατήρια και υποκατάστατα διαβατηρίων, συμπεριλαμβανομένων των παιδικών διαβατηρίων),
- εθνικά δελτία ταυτότητας (συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών),
- στρατολογικά βιβλιάρια και στρατιωτικές ταυτότητες,
- ναυτικά φυλλάδια, δελτία υπηρεσίας κυβερνήτη και ναυτικά διαβατήρια,
- πιστοποιητικά ιθαγένειας, και
- άλλα επίσημα έγγραφα όπου αναγράφεται ή προσδιορίζεται η ιθαγένεια.

Τι σημαίνει «δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής» στο άρθρο 2 παράγραφοι 2 και 3 της απόφασης του Συμβουλίου;

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη απαιτείται να εφαρμόζουν είτε την απόφαση είτε να παρέχουν επαρκή προστασία βάσει του εθνικού τους δικαίου, όσον αφορά τους ανιθαγενείς και τους υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής που εκδίδεται σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους. Στο άρθρο 2 παράγραφος 3 ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να εφαρμόζουν την εν λόγω απόφαση σε άλλα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των ανιθαγενών και των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, που διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία και δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.

Η επιστροφή στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες δεν ορίζεται ούτε στην οδηγία 2001/55/ΕΚ ούτε στην απόφαση του Συμβουλίου. Η Επιτροπή θεωρεί ότι πρόκειται για ιδιότυπη έννοια που προσιδιάζει στην οδηγία.

Η αναφορά στην αδυναμία επιστροφής υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 2 στοιχείο γ) της οδηγίας 2001/55/ΕΚ, το οποίο αναφέρεται ειδικά σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων ή ενδημικής βίας και σε σοβαρό κίνδυνο συστηματικών ή γενικευμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα καταγωγής. Επιπλέον, το άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/55/ΕΚ ορίζει ότι, για να λήξει η προσωρινή προστασία, η κατάσταση στη χώρα καταγωγής των δικαιούχων προσωρινής προστασίας πρέπει να είναι τέτοια ώστε να επιτρέπει τον ασφαλή και μόνιμο επαναπατρισμό των ατόμων στα οποία είχε χορηγηθεί προσωρινή προστασία, τηρουμένων δεόντως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και της υποχρέωσης των κρατών μελών όσον αφορά τη μη επαναπροώθηση⁴.

⁴ Σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης, απαγορεύεται η επιστροφή προσώπου στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή ή η ελευθερία του θα απειληθούν λόγω της φυλής, του θρησκευματος, της ιθαγένειας, της συγκεκριμένης κοινωνικής προέλευσης ή των πολιτικών πεποιθήσεών του. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί

Συναφώς, η αδυναμία «επαναπατρισμού υπό ασφαλείς συνθήκες» μπορεί να οφείλεται, για παράδειγμα, σε προφανή κίνδυνο για την ασφάλεια του ενδιαφερόμενου προσώπου, σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων ή ενδημικής βίας, σε τεκμηριωμένους κινδύνους δίωξης ή άλλης απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή ποινής.

Προκειμένου η επαναπατρισμός να είναι «μόνιμος», το ενδιαφερόμενο πρόσωπο θα πρέπει να είναι σε θέση να απολαμβάνει στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής του ενεργά δικαιώματα, τα οποία θα του επιτρέπουν να έχει προοπτικές για την κάλυψη των βασικών αναγκών του στη χώρα/περιοχή καταγωγής του, καθώς και τη δυνατότητα επανένταξης στην κοινωνία.

Κατά τον προσδιορισμό τού κατά πόσον ο επαναπατρισμός είναι «υπό ασφαλείς συνθήκες και μόνιμος», τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται στη γενική κατάσταση στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής. Ωστόσο, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο θα πρέπει να μπορεί να αποδείξει / να παράσχει εκ πρώτης όψεως αποδεικτικά στοιχεία σε ατομικό επίπεδο για το ότι δεν είναι σε θέση να επιστρέψει υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής του. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη κατά πόσον το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εξακολουθεί να έχει ουσιαστικό δεσμό με τη χώρα καταγωγής του, εξετάζοντας, για παράδειγμα, το χρονικό διάστημα διαμονής του στην Ουκρανία ή την ύπαρξη οικογένειάς του στη χώρα καταγωγής του. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των ευάλωτων ατόμων και των παιδιών, ιδίως των ασυνόδευτων ανηλίκων και των ορφανών, με βάση την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.

Μέλη της οικογένειας που δικαιούνται προσωρινής προστασίας και άλλες δυνατότητες επανένωσης της οικογένειας

Τα μέλη της οικογένειας των ατόμων που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου, εφόσον οι οικογένειές τους διέμεναν ήδη στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, δεδομένου ότι είναι σημαντικό να διατηρηθεί η ενότητα των οικογενειών και να αποφευχθούν αποκλίνοντα καθεστώτα μεταξύ μελών της ίδιας οικογένειας.

Οι ακόλουθες κατηγορίες ατόμων θεωρούνται μέλη της οικογένειας για τους σκοπούς της απόφασης του Συμβουλίου:

- α) ο/η σύζυγος ατόμου που καλύπτεται από προσωρινή προστασία ή το άτομο με το οποίο συμβιώνει σε ελεύθερη ένωση στα πλαίσια σταθερής σχέσης, εάν η νομοθεσία ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα ζευγάρια τα οποία συμβιώνουν σε ελεύθερη ένωση κατ' ανάλογο τρόπο με τα έγγαμα ζευγάρια δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας του περί αλλοδαπών — πράγμα το οποίο μπορεί να αποδειχθεί βάσει των σχετικών εγγράφων και πιστοποιητικών μητρώων ή με οποιοδήποτε άλλο έγγραφο που εκδίδεται από τις ουκρανικές αρχές, ακόμη και με βεβαιώσεις που παρέχονται από την αντιπροσωπεία της χώρας στο εν λόγω κράτος μέλος·
- β) τα ανήλικα άγαμα τέκνα του προαναφερόμενου ατόμου που καλύπτονται από προσωρινή προστασία ή του/της συζύγου του, χωρίς διάκριση ως προς τα γεννηθέντα από ή χωρίς γάμο ή τα εξ υιοθεσίας — πράγμα το οποίο μπορεί να αποδειχθεί βάσει πιστοποιητικών γέννησης ή παρόμοιων εγγράφων·
- γ) άλλοι στενοί συγγενείς που ζούσαν μαζί ως τμήμα της οικογενειακής μονάδας κατά τη χρονική στιγμή των συνθηκών της μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και που

η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

συντηρούνταν κατά τη στιγμή αυτή πλήρως ή κυρίως από το προαναφερόμενο άτομο που καλύπτεται από προσωρινή προστασία — πράγμα το οποίο μπορεί να αποδειχθεί με έγγραφα διαμονής, οικογενειακή μερίδα και απόδειξη συναφών πληρωμών φροντίδας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει «να χρησιμοποιούν το περιθώριο εκτίμησης που διαθέτουν με τον πλέον ανθρωπιστικό τρόπο»⁵.

Ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 2001/55/EK έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα μέλη της οικογένειας: Εφαρμόζεται το άρθρο 15 της οδηγίας 2001/55/EK σχετικά με την επανένωση των μελών της οικογένειας που απολαύουν προσωρινής προστασίας σε διάφορα κράτη μέλη (παράγραφος 2), τη συνεκτίμηση του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού (παράγραφος 4), την αλληλεγγύη όσον αφορά τις μεταφορές με σκοπό την οικογενειακή επανένωση (παράγραφος 5), την έκδοση και ανάκληση εγγράφων μετά την επανένωση (παράγραφος 6), τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών (παράγραφοι 6 και 7).

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, στην περίπτωση ανιθαγενών και των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει **έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής** που εκδίδεται σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους, τα μέλη της οικογένειάς τους δεν δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή εθνική προστασία βάσει της απόφασης του Συμβουλίου. Μολονότι η απόφαση του Συμβουλίου δεν απαιτεί από τα μέλη της οικογένειας των ατόμων που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 να απολαύουν προσωρινής προστασίας, όπως προβλέπεται στην οδηγία 2001/55/EK, ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών μελών, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επεκτείνουν την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου στα μέλη της οικογένειας των εν λόγω ατόμων.

Επιπλέον, τόσο τα άτομα που δικαιούνται προσωρινής προστασίας όσο και εκείνα που δεν δικαιούνται προσωρινής προστασίας μπορούν, επίσης, να επωφελούνται από:

- οικογενειακή επανένωση δυνάμει της οδηγίας 2003/86/EK, εάν είναι μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα σε κράτος μέλος και πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην εν λόγω οδηγία·
- τα δικαιώματα που προβλέπονται στην οδηγία 2004/38/EK όταν είναι μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας.

Η απόκτηση δικαιωμάτων δυνάμει της οδηγίας 2003/86/EK, της οδηγίας 2004/38/EK ή του εθνικού δικαίου των οικείων κρατών μελών δεν μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της προσωρινής προστασίας για όσους την δικαιούνται. Ωστόσο, με την επιφύλαξη της συνεχούς εκπλήρωσης των σχετικών προϋποθέσεων, τα εν λόγω δικαιώματα διαμονής επιτρέπουν, στα άτομα αυτά, να συνεχίσουν να διαμένουν νόμιμα στο οικείο κράτος μέλος μετά τη λήξη του καθεστώτος προσωρινής προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/55/EK.

Άτομα που δεν δικαιούνται προσωρινής προστασίας ή επαρκούς εθνικής προστασίας σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου και δυνατότητα επέκτασης της προσωρινής προστασίας σε αυτή την κατηγορία ατόμων (άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας για την προσωρινή προστασία)

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για οδηγίες όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 2003/86/EK σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, 3 Απριλίου 2014, COM(2014) 0210 final.

Οι ακόλουθες κατηγορίες εκτοπισθέντων δεν δικαιούνται κατ' αρχήν προσωρινής προστασίας, όπως προβλέπεται στην οδηγία 2001/55/EK, ούτε επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου:

- (1) Ουκρανοί υπήκοοι, οι οποίοι διαμένουν στην Ουκρανία και έχουν **εκτοπιστεί από την Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή που βρέθηκαν εκτός Ουκρανίας** πριν από την εν λόγω ημερομηνία, για παράδειγμα λόγω εργασίας, σπουδών, διακοπών, οικογενειακών ή ιατρικών επισκέψεων ή για άλλους λόγους·
- (2) ανιθαγενείς και υπήκοοι τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, στους οποίους είχε αναγνωριστεί στην Ουκρανία καθεστώς διεθνούς προστασίας ή ισοδύναμο καθεστώς προστασίας πρόσφυγα πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 και οι οποίοι έχουν **εκτοπιστεί από την Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή που βρέθηκαν εκτός Ουκρανίας**, για παράδειγμα λόγω εργασίας, σπουδών, διακοπών, οικογενειακών ή ιατρικών επισκέψεων ή για άλλους λόγους·
- (3) ανιθαγενείς και υπήκοοι τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει **έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής** που εκδίδεται σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και **οι οποίοι μπορεί να είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής τους.**

Οι ακόλουθες κατηγορίες εκτοπισθέντων επίσης δεν δικαιούνται προσωρινής προστασίας, όπως προβλέπεται στην οδηγία 2001/55/EK, ούτε επαρκούς προστασίας βάσει της εθνικής νομοθεσίας:

- (4) ανιθαγενείς και υπήκοοι τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας που διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία **σε βραχυπρόθεσμη βάση πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022**, όπως φοιτητές και εργαζόμενοι, και **οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν** υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής τους·
- (5) ανιθαγενείς και υπήκοοι τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας που διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία **σε βραχυπρόθεσμη βάση πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022**, όπως φοιτητές και εργαζόμενοι, και οι οποίοι **είναι σε θέση να επιστρέψουν** υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής τους·

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν την προβλεπόμενη από την εν λόγω οδηγία προσωρινή προστασία σε συμπληρωματικές κατηγορίες εκτοπισθέντων, πέραν αυτών που περιλαμβάνονται στην απόφαση του Συμβουλίου, που έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής, και να ενημερώνουν αμέσως το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Το άρθρο 2 παράγραφος 3 της απόφασης του Συμβουλίου αναφέρεται ειδικά σε άλλα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των ανιθαγενών και των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, που διέμεναν στην Ουκρανία και τα οποία δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα καταγωγής τους.

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 14 της απόφασης του Συμβουλίου, η **Επιτροπή ενθαρρύνει ένθερμα τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο επέκτασης της προσωρινής προστασίας, ιδίως στα άτομα που διέφυγαν από την Ουκρανία λίγο πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 (άτομα που απαριθμούνται στα σημεία 1 και 2 ανωτέρω),**

καθώς οι εντάσεις αυξήθηκαν ή τα οποία βρέθηκαν στο έδαφος της Ένωσης ή άλλης τρίτης χώρας (π.χ. σε διακοπές ή για λόγους εργασίας ή για οικογενειακούς λόγους) ακριβώς πριν από την ημερομηνία αυτή και τα οποία, λόγω της ένοπλης σύγκρουσης, δεν μπορούν να επιστρέψουν στην Ουκρανία.

Η ενθάρρυνση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι τα άτομα αυτά δεν θα είναι σε καμία περίπτωση σε θέση να επιστρέψουν στην Ουκρανία ως χώρα καταγωγής ή ασύλου στο σημερινό πλαίσιο. Η εναλλακτική λύση είναι να τους παρασχεθεί άμεση πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και να δοθεί προτεραιότητα στις αιτήσεις τους, δεδομένου ότι τα άτομα αυτά χρήζουν άμεσης προστασίας, ακριβώς όπως και οι Ουκρανοί που διέφυγαν στις 24 Φεβρουαρίου.

Η χορήγηση προσωρινής προστασίας θα ήταν επίσης προς όφελος του κράτους μέλους λόγω του απλουστευμένου χαρακτήρα της διαδικασίας, μειώνοντας έτσι περαιτέρω τον κίνδυνο υπερβολικής επιβάρυνσης του συστήματος ασύλου.

Επιπλέον, όσον αφορά τους ανιθαγενείς και τους υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας που μπορούν να αποδείξουν ότι **διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής (άτομα που απαριθμούνται στο σημείο 3 ανωτέρω)** που έχει εκδοθεί σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, όπως προαναφέρεται (στο τμήμα που αφορά τις «ασφαλείς και μόνιμες» συνθήκες) τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρούν ότι τα άτομα αυτά έχουν εκ πρώτης όψεως ουσιαστικότερους δεσμούς με την Ουκρανία από ό,τι με τη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους και, ως εκ τούτου, η Ουκρανία είναι η χώρα καταγωγής τους. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τους ανιθαγενείς, οι οποίοι εξ ορισμού δεν έχουν χώρα καταγωγής στην οποία να επιστρέψουν.

Σε κάθε περίπτωση, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 13, τα άτομα που δεν δικαιούνται προσωρινής ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου και είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα καταγωγής τους, θα πρέπει να γίνονται δεκτά στην Ένωση, ακόμη και όταν δεν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις εισόδου που ορίζονται στον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφαλής διέλευση με σκοπό την επιστροφή τους στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συνεργαστούν προορατικά με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες με σκοπό τον ασφαλή επαναπατρισμό των πολιτών τους. Αυτό ισχύει με την επιφύλαξη του δικαιώματος πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου των ατόμων που δεν emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να κοινοποιούν αμέσως στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55/EK, εάν έχουν παρατείνει την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας πέραν των όσων απαιτούνται από την απόφαση του Συμβουλίου. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενημερώνουν την Επιτροπή μέσω της διεπαφής THEMIS/Directives, που αποτελεί τον επίσημο δίαυλο για την κοινοποίηση των κανόνων μεταφοράς και εφαρμογής.

Πρόσωπα που μπορούν να αποκλειστούν από την προσωρινή προστασία (άρθρο 28 της οδηγίας για την προσωρινή προστασία)

Τα κράτη μέλη επιτρέπεται να αποκλείσουν εκτοπισθέν πρόσωπο από την προσωρινή προστασία σε περίπτωση που έχουν σοβαρούς λόγους να πιστεύουν ότι έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός του κράτους μέλους υποδοχής πριν από την εισδοχή στο εν λόγω κράτος μέλος ως πρόσωπο που απολαύει προσωρινής προστασίας, ή εάν το πρόσωπο αυτό έχει κριθεί ένοχο πράξεων που αντιβαίνουν στους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

Τα κράτη μέλη έχουν επίσης τη δυνατότητα να αποκλείσουν εκτοπισθέν πρόσωπο από την προσωρινή προστασία όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους υποδοχής ή κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής.

Η Επιτροπή συνιστά μετ' επιτάσεως στα κράτη μέλη, πριν από την έκδοση άδειας διαμονής σε δικαιούχους προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να συμβουλευονται τις σχετικές διεθνείς, ενωσιακές και εθνικές βάσεις δεδομένων, και ιδίως τις καταχωρίσεις για πρόσωπα και έγγραφα στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS), ώστε να είναι σε θέση να διενεργούν τον αναγκαίο έλεγχο ασφαλείας (βλ. κατωτέρω ενότητα 4 για περισσότερες λεπτομέρειες).

Παιδιά

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, τα παιδιά (άτομα κάτω των 18 ετών) αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ του πληθυσμού που έχει εγκαταλείψει την Ουκρανία από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 λόγω του πολέμου⁶. Σύμφωνα με την *ανακοίνωση του 2017 σχετικά με την προστασία των παιδιών-μεταναστών*⁷, η προστασία των παιδιών-μεταναστών που φτάνουν από την Ουκρανία αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την ΕΕ. Οι συστάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή στο πλαίσιο αυτό προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία όλων των παιδιών-μεταναστών, ανεξάρτητα από το καθεστώς τους, εξακολουθούν να ισχύουν υπό το πρίσμα της ουκρανικής κρίσης.

Πρέπει να διασφαλίζεται πλήρης προστασία και ταχεία πρόσβαση στα ειδικά δικαιώματα των παιδιών (εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της προληπτικής περίθαλψης και της ψυχικής υγείας, και ψυχοκοινωνική βοήθεια), καθώς και σε οποιεσδήποτε υπηρεσίες υποστήριξης είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού για όλα τα παιδιά που εγκαταλείπουν τις εμπόλεμες περιοχές στην Ουκρανία⁸. Η γνώμη των παιδιών πρέπει να ακούγεται και να λαμβάνεται υπόψη, ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς τους. Θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για μια ολοκληρωμένη αντίδραση όσον αφορά την προστασία των παιδιών, με τη συνεργασία και τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών.

Συγκεκριμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν συχνά τα παιδιά-μετανάστες (π.χ. γλωσσικά εμπόδια) όσον αφορά την πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγαση, ποιοτική εκπαίδευση και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη και να αντιμετωπίζονται κατάλληλα.

Τα κράτη μέλη καλούνται να μεριμνήσουν ώστε όλα τα παιδιά να λαμβάνουν, με τρόπο φιλικό προς τα παιδιά και κατάλληλο για την ηλικία και τις συνθήκες, σχετικές πληροφορίες για την κατάσταση, τα δικαιώματά τους και για τις διαδικασίες και τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες για την προστασία τους. Τα κράτη μέλη καλούνται επίσης να μεριμνούν ώστε τα άτομα που εργάζονται με παιδιά —από την άφιξή τους στα σύνορα της ΕΕ— να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένα και, όπου χρειάζεται, να συμμετέχουν άτομα που ασχολούνται επαγγελματικά με την προστασία των παιδιών.

Κάθε απόφαση ή ενέργεια που πρόκειται να αναληφθεί σε σχέση με παιδιά πρέπει να βασίζεται στην αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού ως πρωταρχικό μέλημα.

⁶ <https://www.unicef.org/press-releases/one-week-conflict-ukraine-half-million-children-become-refugees>. (δημοσιεύτηκε στις 3 Μαρτίου 2022). Επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις αφίξεις στην ΕΕ διατίθενται εδώ: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

⁷ COM(2017) 211 final της 12.4.2017.

⁸ Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, με τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού και με το συναφές νομικό κερκτημένο της ΕΕ.

Η κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών καθώς και όσων έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους ή είναι ορφανά εξετάζεται λεπτομερέστερα στο τμήμα 5.

Πρόσβαση των ανηλίκων στην εκπαίδευση (άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας για την προσωρινή προστασία)

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη παρέχουν στα άτομα που δεν υπερβαίνουν το 18ο έτος ηλικίας και τα οποία απολαύουν του καθεστώτος προσωρινής προστασίας πρόσβαση στο εκπαιδευτικό τους σύστημα υπό τους όρους που ισχύουν για τους υπηκόους τους και τους πολίτες της ΕΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν την πρόσβαση αυτή στο σύστημα δημόσιας εκπαίδευσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το ίδιο ισχύει για τα ανήλικα άτομα που απολαύουν επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου. Όπου απαιτείται, λαμβάνονται υπόψη έγγραφα που αποδεικνύουν το επίπεδο εκπαίδευσης που έχει επιτευχθεί στην Ουκρανία (π.χ. αποφοίτηση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επίπεδο A1 στην αγγλική γλώσσα κ.λπ.).

Η Επιτροπή συνιστά να παρασχεθούν στα παιδιά μέτρα στήριξης, όπως προπαρασκευαστικά μαθήματα, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και η συμμετοχή τους σε αυτό. Τα εν λόγω μέτρα στήριξης περιλαμβάνουν τη στήριξη της απόκτησης γνώσεων σχετικά με τη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης ή μέσω προπαρασκευαστικών μαθημάτων που οδηγούν σε ταχεία μετάβαση στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης), την αξιολόγηση των επιπέδων ικανοτήτων των μαθητών και μαθητριών, την παροχή καθοδήγησης στις μαθήτριες, τους μαθητές και τους γονείς σχετικά με τη χώρα υποδοχής, την ψυχολογική υποστήριξη, καθώς και τη στήριξη των εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών εκπαιδευτικών που υποδέχονται πρόσφυγες.

Η πρόσβαση των ανηλίκων στην εκπαίδευση εξασφαλίζεται το συντομότερο δυνατόν όταν είναι σαφές ότι πληρούν τις προϋποθέσεις για προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ακόμη και όταν η διαδικασία έκδοσης αδειών διαμονής εξακολουθεί να εκκρεμεί. Αυτό μπορεί να αποδεικνύεται με βάση τα έγγραφα ταυτότητας των ανηλίκων ή οποιοδήποτε άλλο επίσημο έγγραφο που μπορεί να επιδειχθεί για την απόδειξη της ταυτότητάς τους.

Στο ίδιο πνεύμα, η Επιτροπή συνιστά να διευκολύνεται η πρόσβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων στην εκπαίδευση το συντομότερο δυνατόν, ακόμη και όταν βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες για τον διορισμό επιτρόπου / εκπροσώπου και για τον καθορισμό του είδους της φροντίδας που δικαιούται το παιδί.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να στηρίζουν την πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, καθώς και στην επαγγελματική κατάρτιση, υπό τους όρους που ισχύουν για τους υπηκόους τους και άλλους πολίτες της Ένωσης. Ειδικότερα, στα κράτη μέλη όπου υπάρχει νόμιμο δικαίωμα σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα ή όπου η συμμετοχή σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα είναι υποχρεωτική, η πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα για τα παιδιά που καλύπτονται από την απόφαση του Συμβουλίου θα πρέπει να παρέχεται υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής.

2. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Δικαίωμα μετακίνησης πριν από την έκδοση της άδειας διαμονής

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ετοιμότητα στα κράτη μέλη στα οποία οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου προτίθενται να

ασκήσουν τα δικαιώματά τους, η Επιτροπή συνιστά στις αρχές των κρατών μελών πρώτης εισόδου να ζητούν από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα που επιθυμούν να μετακινηθούν σε άλλο κράτος μέλος να δηλώνουν σε ποιο κράτος μέλος θα μεταβούν. Σκοπός των ερωτήσεων αυτών θα πρέπει να είναι η ενδεικτική γνώση του αριθμού των ατόμων που προτίθενται να μεταβούν σε συγκεκριμένα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη πρώτης εισόδου θα πρέπει να κοινοποιούν μέσω του δικτύου Blueprint τις πληροφορίες που συλλέγονται ανώνυμα (αριθμός ατόμων που αναμένεται να μεταβούν στο κράτος μέλος X, Y, Z).

Οι υπήκοοι Ουκρανίας που είναι κάτοχοι βιομετρικών διαβατηρίων, ή άλλοι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση κατοχής θεώρησης βραχείας διαμονής για να εισέλθουν στην Ένωση, έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός του χώρου Σένγκεν μετά την είσοδό τους στην επικράτεια για χρονικό διάστημα 90 ημερών εντός περιόδου 180 ημερών. Ως εκ τούτου, είναι σε θέση να μεταβαίνουν στο κράτος μέλος στο οποίο επιθυμούν να απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από την προσωρινή προστασία και να επανενωθούν με την οικογένειά τους και τους φίλους τους στα σημαντικά δίκτυα της ουκρανικής διασποράς που υπάρχουν σήμερα σε ολόκληρη την Ένωση.

Όσον αφορά τα πρόσωπα που δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης (π.χ. επειδή δεν είναι κάτοχοι βιομετρικού διαβατηρίου) και δεν είναι κάτοχοι θεώρησης βραχείας διαμονής ή θεώρησης μακράς διάρκειας ή άδειας διαμονής που έχει εκδοθεί από κράτος μέλος, και τα οποία δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν στα πρόσωπα που δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου, οποιαδήποτε διευκόλυνση για να αποκτήσουν τις απαιτούμενες θεωρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των θεωρήσεων διέλευσης, προκειμένου να γίνουν δεκτά να εισέλθουν στο έδαφός τους. Οι διατυπώσεις πρέπει να μειώνονται στο ελάχιστο λόγω του επείγοντος της κατάστασης. Εάν το πρόσωπο προτίθεται να κάνει χρήση των δικαιωμάτων του σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος πρώτης εισόδου, η Επιτροπή συνιστά στο κράτος μέλος πρώτης εισόδου να χορηγήσει θεώρηση στο συνοριακό σημείο διέλευσης (ή σε σημείο στο εσωτερικό της χώρας ώστε να αποφεύγεται η συμφόρηση) για 15 ημέρες (σύμφωνα με το άρθρο 35 παράγραφος 3 του κώδικα θεωρήσεων⁹). Με τον τρόπο αυτό, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο θα μπορεί να κυκλοφορεί εντός του χώρου Σένγκεν¹⁰. Θεωρήσεις που χορηγούνται στα σύνορα ή κοντά στο συνοριακό σημείο διέλευσης βάσει του άρθρου 35 του κώδικα θεωρήσεων, οι οποίες ισχύουν για 15 ημέρες, είναι δυνατό να παραταθούν αργότερα σε περίπτωση ανάγκης (πρβλ. άρθρο 33 του κώδικα θεωρήσεων). Τα δεδομένα που αφορούν την αίτηση και την έκδοση τέτοιας θεώρησης θα πρέπει να καταχωρίζονται στο Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες¹¹. Η Επιτροπή συνιστά οι θεωρήσεις να παρέχονται ατελώς ή να μειώνεται στο ελάχιστο το κόστος τους.

Εάν πρόσωπο που δικαιούται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου φθάσει στα σύνορα κράτους μέλους της ΕΕ το οποίο δεν εφαρμόζει πλήρως το κεκτημένο του Σένγκεν και, ως εκ τούτου, δεν εκδίδει θεωρήσεις Σένγκεν, και επιθυμεί να

⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 810/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων (κώδικας θεωρήσεων) (ΕΕ L 243 της 15.9.2009, σ. 1).

¹⁰ Τούτο ισχύει μόνο για υπηκόους χωρών που δεν υπόκεινται σε προηγούμενη διαβούλευση με τις κεντρικές αρχές άλλων κρατών μελών πριν από τη χορήγηση θεώρησης (άρθρο 22 του κώδικα θεωρήσεων).

¹¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 767/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ κρατών μελών για τις θεωρήσεις μικρής διάρκειας (κανονισμός VIS) (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 60).

μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος για να κάνει χρήση των δικαιωμάτων του, θα μπορούσαν να προβλεφθούν διάφορες επιλογές. Τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν πλήρως το κεκτημένο του Σένγκεν μπορούν να εκδίδουν θεωρήσεις Σένγκεν στα προξενεία τους στα κράτη μέλη που δεν εφαρμόζουν πλήρως το κεκτημένο του Σένγκεν. Θα μπορούσαν επίσης να εκδίδουν θεωρήσεις Σένγκεν στα πρόσωπα που δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου κατά την άφιξή τους στο οικείο κράτος μέλος.

Σύμφωνα με τις επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων¹², η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να μην επιβάλλουν οικονομικές κυρώσεις στους μεταφορείς που μεταφέρουν πρόσωπα τα οποία δικαιούνται προσωρινή προστασία ή επαρκή εθνική προστασία και φτάνουν από κράτος μέλος, χωρίς να διαθέτουν τα έγγραφα που απαιτούνται για την είσοδο στο κράτος μέλος προορισμού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε οι αεροπορικές εταιρείες να ενημερωθούν σχετικά.

Γενικότερα, όταν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν διαθέτει έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο, η Επιτροπή συνιστά την επέκταση της χρήσης του υποδείγματος εντύπου μεταφοράς που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I της οδηγίας 2001/55/EK, στο οποίο το κράτος μέλος πρώτης εισόδου μπορεί να αναφέρει το κράτος μέλος στο οποίο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο προτίθεται να μεταβεί για να ασκήσει τα δικαιώματα που απορρέουν από την προσωρινή προστασία.

Η πλατφόρμα αλληλεγγύης μπορεί να χρησιμοποιείται ως βάση για τον συντονισμό της βοήθειας από τα κράτη μέλη όσον αφορά τη μεταφορά προσώπων που δεν διαθέτουν τα μέσα για να μεταβούν στο κράτος μέλος στο οποίο επιθυμούν να απολαύουν προσωρινής προστασίας ή επαρκούς εθνικής προστασίας. Ωστόσο, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να ανταλλάσσονται μόνο μέσω του ασφαλούς διαύλου Dublinet.

Δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας μετά την έκδοση της άδειας διαμονής

Αφότου ένα κράτος μέλος εκδώσει άδεια διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/55/EK, το πρόσωπο που απολαύει προσωρινής προστασίας έχει το δικαίωμα να ταξιδέψει σε άλλα κράτη μέλη πέραν εκείνου που εξέδωσε την άδεια διαμονής για 90 ημέρες εντός περιόδου 180 ημερών. Εάν το εν λόγω πρόσωπο μεταβεί στη συνέχεια σε άλλο κράτος μέλος, όπου του/της χορηγείται άλλη άδεια διαμονής δυνάμει προσωρινής προστασίας, η πρώτη άδεια διαμονής που εκδόθηκε και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν πρέπει να λήξουν και να ανακληθούν, σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 15 παράγραφος 6 και του άρθρου 26 παράγραφος 4 της οδηγίας 2001/55/EK.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, προκειμένου, αφενός, να υποστηριχθούν τα κράτη μέλη που αποτελούν τα κύρια σημεία εισόδου της μαζικής άφιξης εκτοπισθέντων που εγκαταλείπουν τις εμπόλεμες περιοχές στην Ουκρανία και καλύπτονται από την απόφαση του Συμβουλίου, και, αφετέρου, να προαχθούν ισόρροπες προσπάθειες μεταξύ όλων των κρατών μελών, τα κράτη μέλη συμφώνησαν να μην εφαρμόσουν το άρθρο 11 της οδηγίας 2001/55/EK σε σχέση με πρόσωπα που απολαύουν προσωρινής προστασίας σε συγκεκριμένο κράτος μέλος σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου και τα οποία μετέβησαν σε άλλο κράτος μέλος χωρίς άδεια, εκτός εάν τα κράτη μέλη συμφωνήσουν διαφορετικά σε διμερή βάση¹³.

¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής για την παροχή επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων με σκοπό τη διευκόλυνση της διέλευσης των συνόρων ΕΕ-Ουκρανίας, C(2022) 1404 final, σ. 6.

¹³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6826-2022-ADD-1/el/pdf>.

3. ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΟ 10 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταχωρίζουν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (όνομα, ιθαγένεια, ημερομηνία και τόπος γέννησης, οικογενειακή κατάσταση και οικογενειακός δεσμός) των προσώπων που απολαύουν προσωρινής προστασίας στο έδαφός τους. Στο πλαίσιο αυτό, αν δεν έχει ήδη γίνει, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμβουλευονται τις σχετικές διεθνείς, ενωσιακές και εθνικές βάσεις δεδομένων κατά τη διάρκεια των ελέγχων και των ερευνών τους, και ιδίως τις καταχωρίσεις για πρόσωπα και έγγραφα στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS).

Σύμφωνα με την τρέχουσα νομική βάση, το Eurodac ή άλλα συστήματα ΤΠ και βάσεις δεδομένων μεγάλης κλίμακας της ΕΕ δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται για καταχώριση δικαιούχων προσωρινής προστασίας. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να καταχωρίζουν τα πρόσωπα αυτά στα εθνικά τους μητρώα αλλοδαπών ή σε άλλα εθνικά μητρώα, με πλήρη σεβασμό του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων. Τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να καταχωρίζουν άλλα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πέραν εκείνων που καλύπτονται από το παράρτημα II της οδηγίας 2001/55/EK.

Η πρόκληση που συνιστά η εργασία μόνο μέσω εθνικών βάσεων δεδομένων περιορίζει την ικανότητα ανταλλαγής πληροφοριών, για παράδειγμα, για την ανίχνευση και τον εντοπισμό του κατά πόσον το ίδιο πρόσωπο απολαύει των δικαιωμάτων που απορρέουν από την προσωρινή προστασία σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη. Η Επιτροπή, με την υποστήριξη του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, είναι έτοιμη να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, παρέχοντας, για παράδειγμα, πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών.

Όταν οι πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένα πρόσωπα που έχουν καταχωριστεί σύμφωνα με το παράρτημα II της οδηγίας 2001/55/EK πρέπει να ανταλλαχθούν με άλλα κράτη μέλη, για τους σκοπούς της οδηγίας (όπως σε περίπτωση οικογενειακής επανένωσης ή αν απαιτούνται συμπληρωματικές έρευνες για συγκεκριμένη υπόθεση), η ανταλλαγή των δεδομένων αυτών μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του ασφαλούς διαύλου Dublinet.

4. ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ (ΑΡΘΡΟ 8 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

Τα κράτη μέλη πρέπει να χορηγούν στα άτομα που απολαύουν προσωρινής προστασίας άδεια διαμονής για τη διάρκεια της προστασίας και να εκδίδουν έγγραφο ή άλλα ισοδύναμα δικαιολογητικά για τον σκοπό αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK. Η προσωρινή προστασία, όπως καθιερώθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου, διαρκεί ένα έτος από την έναρξη ισχύος της απόφασης, δηλαδή από τις 4 Μαρτίου 2022 έως τις 4 Μαρτίου 2023, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK.

Η άδεια διαμονής θα χρησιμεύει στη συνέχεια ως έγγραφο για την απόδειξη του καθεστώτος των εν λόγω ατόμων ενώπιον άλλων αρχών, όπως γραφεία και υπηρεσίες εύρεσης εργασίας, σχολεία, νοσοκομεία. Η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι η περίοδος του ενός έτους είναι αντικειμενική, δηλαδή διαρκεί έως τις 4 Μαρτίου 2023, ανεξάρτητα από τον χρόνο έκδοσης της άδειας διαμονής. Ως εκ τούτου, η ημερομηνία λήξης για όλες τις άδειες διαμονής που εκδίδονται δυνάμει της απόφασης του Συμβουλίου είναι η 4η Μαρτίου 2023, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK.

Εάν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου το Συμβούλιο δεν λάβει απόφαση, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής, να τερματίσει την προσωρινή προστασία, αυτή θα παραταθεί αυτομάτως κατά έξι μήνες, δηλαδή έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023, και εκ νέου κατά έξι μήνες, δηλαδή έως τις 4 Μαρτίου 2024. Η υποχρέωση έκδοσης/παράτασης των αδειών διαμονής θα εξακολουθήσει να ισχύει για τις περιόδους αυτές. Προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός

φόρτος της ανανέωσης των αδειών, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν την άδεια διαμονής ήδη για δύο έτη, γνωρίζοντας ότι η προσωρινή προστασία μπορεί να τερματιστεί ανά πάσα στιγμή σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας. Αν τα κράτη μέλη δεν κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας, θα πρέπει να ανανεώνουν τις άδειες διαμονής δύο φορές για περιόδους έξι μηνών.

Από την άλλη πλευρά, εάν το Συμβούλιο λάβει απόφαση, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2001/55/EK, να τερματίσει την προσωρινή προστασία πριν από τις ημερομηνίες αυτές, οι άδειες διαμονής που έχουν εκδοθεί —οι οποίες έχουν απλώς δηλωτικό χαρακτήρα (δεδομένου ότι συστατική πράξη δικαιωμάτων αποτελεί η ίδια η απόφαση)— θα καταστούν άκυρες και θα πρέπει να ανακληθούν. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να γνωστοποιούν μέσω των εθνικών τους διαδικασιών και διαύλων ότι τη συγκεκριμένη ημερομηνία όλες οι άδειες διαμονής δυνάμει προσωρινής προστασίας έχουν καταστεί άκυρες.

Για τους σκοπούς της χορήγησης δικαιωμάτων που σχετίζονται με την προσωρινή προστασία ή την επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου, κατά περίπτωση, η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να διευκολύνουν το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού και την πρόσβαση στις σχετικές υπηρεσίες με βάση έγγραφο ταυτοποίησης ή ισοδύναμη λύση ταυτοποίησης αποδεκτή από τα κράτη μέλη και αποδεικτικό εισόδου στην ΕΕ στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα, ακόμη και όταν η διαδικασία για την έκδοση άδειας διαμονής εξακολουθεί να εκκρεμεί.

Η Επιτροπή συνιστά μετ' επιτάσεως στα κράτη μέλη, πριν από την έκδοση άδειας διαμονής σε δικαιούχους προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου, να συμβουλευονται τις σχετικές διεθνείς, ενωσιακές και εθνικές βάσεις δεδομένων κατά τη διάρκεια των ελέγχων και των ερευνών τους, και ιδίως τις καταχωρίσεις για πρόσωπα και έγγραφα στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εισάγουν στο SIS δεδομένα σχετικά με τους διακινητές, τους εμπόρους ανθρώπων και άλλους δράστες σοβαρών εγκλημάτων ή τους συνεργούς τους το συντομότερο δυνατόν. Τα αποτελέσματα των ελέγχων εξαρτώνται από την ποιότητα της εισαγωγής δεδομένων από τα κράτη μέλη που εισάγουν τις καταχωρίσεις. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή υπενθυμίζει στα κράτη μέλη καταχώρισης να συμπεριλαμβάνουν όλα τα διαθέσιμα σχετικά δεδομένα. Το σύστημα παρέχει στα κράτη μέλη καταχώρισης τη δυνατότητα να συνδέουν επιχειρησιακά συνδεδεμένες καταχωρίσεις. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη καταχώρισης ενθαρρύνονται επίσης να αξιοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλες τις λειτουργίες του SIS. Ένα ανανεωμένο SIS θα τεθεί σε λειτουργία κατά τους προσεχείς μήνες (2022), και αναμένουμε από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ταχέως τις νέες λειτουργίες και να τις αξιοποιήσουν επίσης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

5. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ (ΑΡΘΡΟ 16 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

Από την έναρξη της ρωσικής εισβολής κατά της Ουκρανίας, η Ευρώπη γνώρισε ένα άνευ προηγουμένου κύμα αλληλεγγύης προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία, ιδίως τα παιδιά. Ευρωπαϊκές οικογένειες, μεμονωμένα άτομα ή ενώσεις έχουν ταξιδέψει στα σύνορα της ΕΕ με την Ουκρανία για να αναλάβουν παιδιά από την Ουκρανία οι γονείς των οποίων παρέμειναν στη χώρα.

Η Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει ότι, κατά την εφαρμογή των νομικών διασφαλίσεων που αφορούν ειδικά τους ασυνόδευτους ανηλίκους και τα παιδιά που έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους, ο στόχος είναι να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία ανάμεσα στον βαθμό

ευελιξίας που απαιτείται για την αποτελεσματική λειτουργία της αλληλεγγύης και στην ανάγκη να διασφαλιστεί ότι τηρούνται οι βασικές εγγυήσεις και διασφαλίσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά και, ως εκ τούτου, διασφαλίζεται πλήρως η προστασία τους.

Η αλληλεγγύη αυτή δεν θίγει την υποχρέωση των αρχών των κρατών μελών να συμμορφώνονται με τις ειδικές απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία 2001/55/EK και με το άρθρο 24 του Χάρτη κατά την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας και της απόφασης του Συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη πρέπει να διορίσουν το συντομότερο δυνατόν επιτρόπους / νόμιμους εκπροσώπους για τους ασυνόδευτους ανηλίκους που απολαύουν προσωρινής προστασίας στο έδαφός τους, μεταξύ άλλων, όπου απαιτείται, με τον διορισμό προσωρινού επιτρόπου εν αναμονή του διορισμού του μόνιμου επιτρόπου ή, εξασφαλίζοντας την εκπροσώπηση από οργανισμό υπεύθυνο για τη μέριμνα και την ευημερία των ανηλίκων, ή με οποιοδήποτε άλλο είδος κατάλληλης εκπροσώπησης.

Η εκπροσώπηση μπορεί να ανατεθεί σε νόμιμο επίτροπο, σε οργανισμό υπεύθυνο για τη μέριμνα και την ευημερία ανηλίκων ή να συνίσταται σε οποιοδήποτε άλλο είδος κατάλληλης εκπροσώπησης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η «κατάλληλη εκπροσώπηση» θα πρέπει κατ' ανάγκη να είναι προσαρμοσμένη στις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων και, ειδικότερα, να σταθμίζει και να προασπίζει τα συμφέροντα του παιδιού. Η εκπροσώπηση μπορεί να ανατεθεί μόνο σε άτομα που δεν έχουν ιστορικό προηγούμενων εγκλημάτων που σχετίζονται με παιδιά («έλεγχο»).

Η εκπροσώπηση πρέπει να διασφαλίζεται το συντομότερο δυνατόν στο **κράτος μέλος πρώτης εισόδου**, με την εξασφάλιση της παρουσίας, σε όλα τα στάδια των διαδικασιών κατά τα οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού για τη λήψη απόφασης σχετικά με το παιδί, εκπροσώπου των υπηρεσιών προστασίας του παιδιού ή, κατά περίπτωση, ατόμων ή οργανώσεων που έχουν οριστεί να ενεργούν εξ ονόματος των υπηρεσιών προστασίας του παιδιού. Ο εν λόγω εκπρόσωπος δεν χρειάζεται να διορίζεται ειδικά για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο, αρκεί να του ανατεθεί γενική εντολή για να συνδράμει, όπου απαιτείται, ώστε να διασφαλίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον των ασυνόδευτων παιδιών.

Στις περιπτώσεις:

- (1) ασυνόδευτων ανηλίκων που συνεχίζουν το ταξίδι τους προς άλλο κράτος μέλος προκειμένου να επανενωθούν με μέλος της οικογενείας κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2001/55/EK, ή
- (2) ασυνόδευτων ανηλίκων τους οποίους αναλαμβάνουν μη συγγενικά γνωστά άτομα (τα οποία ήταν ήδη μαζί τους κατά το προηγούμενο τμήμα του ταξιδιού), ή δημόσιοι ή ιδιωτικοί οργανισμοί από άλλα κράτη μέλη με σκοπό την παροχή φροντίδας στα εν λόγω κράτη μέλη,

το κράτος μέλος πρώτης εισόδου θα πρέπει τουλάχιστον να διασφαλίζει ότι:

- (1) η ταυτότητα των παιδιών και των ενηλίκων με τους οποίους τα παιδιά συνεχίζουν το ταξίδι τους, καθώς και το δηλωθέν κράτος μέλος προορισμού, έχουν καταχωριστεί στο κράτος μέλος πρώτης εισόδου από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο προτού το παιδί/τα παιδιά και οι ενήλικοι συνοδοί τους συνεχίσουν το ταξίδι τους·
- (2) έχουν θεσπιστεί και τεθεί σε εφαρμογή, κατά τον χρόνο της προαναφερόμενης καταχώρισης, ταχείες διαδικασίες ελέγχου, με σκοπό την πρόληψη και τον εντοπισμό πιθανών περιπτώσεων κακοποίησης ή εμπορίας ανθρώπων ή

συναφούς κινδύνου· σε περίπτωση υπόνοιας εμπορίας ανθρώπων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκδίδουν προληπτική καταχώριση στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν·

- (3) εκπρόσωπος των υπηρεσιών προστασίας του παιδιού — όπως περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο, είναι παρών κατά τη στιγμή της προαναφερθείσας καταχώρισης.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να κινήσουν, το συντομότερο δυνατόν, διαδικασίες για τον εντοπισμό των μελών της οικογενείας κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2001/55/EK που ενδέχεται να διαμένουν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και, άπαξ και εντοπιστούν, να κινήσουν το συντομότερο δυνατό διαδικασίες για την επανένωση με τα μέλη της οικογενείας.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που έχουν μέλη της οικογενείας τους σε άλλο κράτος μέλος, τα οποία είναι επίσης δικαιούχοι προσωρινής προστασίας, θα πρέπει να επανενωθούν με τα εν λόγω μέλη της οικογενείας σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στα άρθρα 15 και 26 της οδηγίας 2011/95/EK, αφού ληφθεί υπόψη η γνώμη των παιδιών, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους, και υπό την προϋπόθεση ότι τούτο είναι προς το βέλτιστο συμφέρον τους. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που έχουν μέλη της οικογενείας που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος υπό διαφορετικό νομικό καθεστώς μπορούν επίσης να επανενωθούν μαζί τους σύμφωνα με άλλες πράξεις του δικαίου της Ένωσης (π.χ. οδηγία 2003/86/EK, οδηγία 2004/38/EK, κανονισμός (ΕΕ) 604/2013), κατά περίπτωση, ή βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Οι διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης θα πρέπει να εφαρμόζονται με την επιφύλαξη της δυνατότητας των μελών της οικογενείας των εν λόγω παιδιών να έλθουν στο κράτος μέλος πρώτης εισόδου για να τα παραλάβουν ή με την επιφύλαξη άλλων ρυθμίσεων που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της πλατφόρμας αλληλεγγύης.

Όσον αφορά τα **κράτη μέλη προορισμού**, η Επιτροπή συνιστά τη θέσπιση ταχείας διαδικασίας για την καταγραφή της παρουσίας ασυνόδευτων παιδιών που εγκαθίστανται στο έδαφος των χωρών αυτών και την έναρξη, το συντομότερο δυνατόν, των διαδικασιών για τον διορισμό του επιτρόπου / νόμιμου εκπροσώπου και για την ανάθεση της φροντίδας των παιδιών, όπως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο — με την επιφύλαξη των επαληθεύσεων που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και τον έλεγχο των εμπλεκόμενων ενηλίκων για το ιστορικό προηγούμενων αδικημάτων που σχετίζονται με παιδιά.

Οι διαδικασίες ανάθεσης της μέριμνας των παιδιών μπορεί να είναι χωριστές από τις διαδικασίες διορισμού επιτρόπων / νόμιμων εκπροσώπων για τα ίδια παιδιά, όπως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο. Κατά περίπτωση, την επιτροπεία / νόμιμη εκπροσώπηση μπορεί επίσης να αναλάβει οργανισμός υπεύθυνος για τη μέριμνα και την ευημερία των ανηλίκων, ή να υπάρχει οποιοδήποτε άλλο είδος κατάλληλης εκπροσώπησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 16 της οδηγίας. Οι ανάδοχοι οικογένειες και οι κοινότητες/οργανισμοί στους οποίους ανατίθεται, βάσει του εθνικού δικαίου, η μέριμνα ασυνόδευτων ανηλίκων που απολαύουν προσωρινής προστασίας θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν οικογενειακά επιδόματα και επιδόματα στήριξης για τα παιδιά των οποίων αναλαμβάνουν την ευθύνη, όπως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 2 της οδηγίας 2001/55/EK, κατά τη διάρκεια της περιόδου προσωρινής προστασίας, τα κράτη μέλη προβλέπουν την ανάθεση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε ενήλικους συγγενείς ή σε οικογένεια υποδοχής ή σε κέντρα υποδοχής με ειδική πρόβλεψη για ανηλίκους ή σε άλλα καταλύματα κατάλληλα για ανηλίκους. Αυτό ισχύει τόσο για το κράτος μέλος πρώτης εισόδου όσο και για τα κράτη μέλη στα οποία θα μεταφερθούν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, κατά περίπτωση.

Τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την πραγματοποίηση της ανάθεσης. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των παιδιών, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους, αλλά και να διασφαλίζεται ότι η επιλεγείσα μορφή ανάθεσης είναι κατάλληλη για τα παιδιά και προς το βέλτιστο συμφέρον τους. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να εξακριβώσουν αν συμφωνεί/-ούν ο ενδιαφερόμενος ενήλικας ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα όσον αφορά την ανάθεση του/των ασυνόδευτου/-ων ανηλίκου/-ων, κατά περίπτωση.

Για τα ασυνόδευτα παιδιά που δεν συνεχίζουν το ταξίδι τους προς άλλο κράτος μέλος σε μία από τις δύο περιπτώσεις που περιγράφονται ανωτέρω, το κράτος μέλος πρώτης εισόδου θα πρέπει να διασφαλίζει, εκτός από τον διορισμό επιτρόπου / νόμιμου εκπροσώπου, ότι τα παιδιά αυτά θα έχουν το συντομότερο δυνατόν στη διάθεσή τους το κατάλληλο κατάλυμα¹⁴ (εφόσον υπάρχει σχετική δυνατότητα, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε εναλλακτικές λύσεις αντί της ιδρυματοποιημένης φροντίδας — όπως οι ανάδοχες οικογένειες ή η φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας, οι ημιανεξάρτητες ρυθμίσεις διαβίωσης για εφήβους άνω των 16 ετών κ.λπ.), πρόσβαση στην εκπαίδευση και/ή επαγγελματική κατάρτιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (συμπεριλαμβανομένης της προληπτικής φροντίδας και της ψυχικής περίθαλψης) και ψυχοκοινωνική βοήθεια.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 26 της οδηγίας 2001/55/EK, τα ασυνόδευτα παιδιά που δεν συνεχίζουν το ταξίδι τους μετά την ανάθεσή τους σε μία από τις προαναφερθείσες περιστάσεις μπορούν, ωστόσο, να μεταφερθούν στο κράτος μέλος που θεωρείται ως το πλέον κατάλληλο για την ανάθεση της ευθύνης του παιδιού, κατόπιν αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού η οποία πρέπει να διενεργηθεί στο κράτος μέλος πρώτης εισόδου.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να συνεργαστούν προκειμένου να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων σε διασυνοριακό επίπεδο σχετικά με τις περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών που μετακινούνται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες της ΕΕ.

Όπως προαναφέρθηκε, ενθαρρύνουμε τα κράτη μέλη να διενεργούν τους απαραίτητους ελέγχους και να αξιοποιούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS). Μόλις το ανανεωμένο SIS τεθεί σε λειτουργία, θα προσφέρει τη δυνατότητα να εισάγονται στο SIS όχι μόνο «αντιδραστικές» καταχωρίσεις σχετικά με παιδιά που έχουν εξαφανιστεί, αλλά και «προληπτικές» καταχωρίσεις σχετικά με:

- παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο απαγωγής·
- παιδιά που κινδυνεύουν να μετακινηθούν παράνομα στο εξωτερικό ή τα οποία πρέπει να εμποδιστούν να ταξιδέψουν χάριν της δικής τους προστασίας·
- ευάλωτους ενήλικες που κινδυνεύουν να μεταφερθούν παράνομα στο εξωτερικό ή που πρέπει να εμποδιστούν να ταξιδέψουν χάριν της δικής τους προστασίας·
- συλλογή πληροφοριών σχετικά με πρόσωπα ή αντικείμενα βάσει ερευνών (έλεγχος έρευνας)· και
- καταζητούμενα άγνωστα άτομα για την ταυτοποίησή τους με τη χρήση αποτυπωμάτων που συλλέγονται από τόπους σοβαρού εγκλήματος.

¹⁴ Βλ. σχετικά το έγγραφο καθοδήγησης του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (ΟΕΕΑ) *Guidance on reception conditions for unaccompanied minors* - <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>.

6. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η οδηγία 2011/36/ΕΕ (στο εξής: οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων)¹⁵ και η νομοθεσία για τη μεταφορά της στα νομικά συστήματα των κρατών μελών εφαρμόζονται στην κατάσταση των ατόμων που εγκαταλείπουν την Ουκρανία, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στις εν λόγω νομικές πράξεις. Η εθνική νομοθεσία για τη μεταφορά της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνει μέτρα για τη μείωση των κινδύνων και της ζήτησης για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων.

Η πλειονότητα των ατόμων που εγκαταλείπουν την Ουκρανία είναι γυναίκες και παιδιά. Οι διακινητές, ιδίως οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, θα μπορούσαν να επωφεληθούν από την ευάλωτη θέση των ατόμων για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων, και ιδίως με σκοπό τη σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται θερμά να θεσπίσουν κατάλληλα μέτρα πρόληψης ειδικά για τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Μεταξύ αυτών μπορεί να περιλαμβάνεται η παροχή πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους εμπορίας ανθρώπων, σε γλώσσα κατανοητή από τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία και, για τις περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών, με φιλικό προς τα παιδιά και κατάλληλο για κάθε ηλικία τρόπο, στα συνοριακά σημεία διέλευσης, εντός των καταλυμάτων, καθώς και στις αρμόδιες αρχές και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή μαζί τους. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει επίσης να είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο και να περιλαμβάνουν τον αριθμό ανοικτής τηλεφωνικής γραμμής έκτακτης ανάγκης με την οποία θα είναι δυνατή η επικοινωνία σε πολλές γλώσσες 24 ώρες το εικοσιτετράωρο και 7 ημέρες την εβδομάδα.

Ουσιώδης είναι η ευαισθητοποίηση των κυριότερων επαγγελματιών που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων και με τις κοινότητες υποδοχής. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στους ασυνόδευτους ανηλίκους, λόγω της αυξημένης ευπάθειας που δημιουργεί η κατάστασή τους. Τα ιδρύματα παιδικής φροντίδας (π.χ. ορφανοτροφεία, σχολεία, ανάδοχη φροντίδα) θα πρέπει να ενημερώνονται ιδιαίτερα σχετικά με τους κινδύνους της εμπορίας ανθρώπων και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται σε τέτοιες περιπτώσεις.

Με κατάλληλη κατάρτιση και οδηγίες στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου και στις συνοριακές αρχές θα τους παρασχεθούν τα εφόδια ώστε να δίνουν προσοχή σε ιδιαίτερα ευάλωτες κατηγορίες ατόμων που εγκαταλείπουν την Ουκρανία, με σκοπό την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και τον έγκαιρο εντοπισμό δυνητικών θυμάτων. Οι προσπάθειες εντοπισμού θα πρέπει να περιλαμβάνουν ανοικτές τηλεφωνικές γραμμές έκτακτης ανάγκης με τις οποίες θα είναι δυνατή η επικοινωνία σε πολλές γλώσσες 24 ώρες το εικοσιτετράωρο και 7 ημέρες την εβδομάδα για την αναφορά περιπτώσεων στις αρμόδιες αρχές και την παραπομπή των θυμάτων στις κατάλληλες υπηρεσίες παροχής συνδρομής, υποστήριξης και προστασίας.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι ο οικείος εθνικός μηχανισμός παραπομπής είναι πλήρως λειτουργικός με σκοπό τη βελτίωση του έγκαιρου εντοπισμού θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και την παροχή συνδρομής και υποστήριξης σε αυτά. Η συνεργασία μεταξύ των αρχών ασύλου, των συνοριακών αρχών, των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών θα πρέπει να διασφαλίζεται τόσο εσωτερικά όσο και με άλλα κράτη μέλη. Οι σχετικές πληροφορίες για διασυνοριακές υποθέσεις θα πρέπει να ανταλλάσσονται μέσω

¹⁵ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

των διαύλων αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας της ΕΕ, μεταξύ άλλων της Ευρωπόλ και της Eurojust.

Οι εθνικές αρχές ενθαρρύνονται ιδιαίτερα να συνεργαστούν με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων και την παροχή συνδρομής και υποστήριξης σε αυτά. Σε περίπτωση εντοπισμού συγκεκριμένων υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, τα θύματα θα πρέπει να επωφελούνται από τα μέτρα συνδρομής, υποστήριξης και προστασίας που προβλέπονται στην οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων μόλις οι αρχές έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι ένα πρόσωπο ενδέχεται να έχει αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης, ανεξάρτητα από το αν είναι πρόθυμο να συνεργαστεί σε ποινικές έρευνες, διώξεις ή δίκες. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον την παροχή βιοτικού επιπέδου ικανού να εξασφαλίσει τη διαβίωση των θυμάτων με μέτρα όπως η παροχή κατάλληλης και ασφαλούς στέγασης και υλικής βοήθειας, καθώς και η αναγκαία ιατρική περίθαλψη, μεταξύ άλλων η ψυχολογική βοήθεια, η παροχή συμβουλών και ενημέρωσης, καθώς και υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας, κατά περίπτωση.

Σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά θύματα, πρωταρχικό μέλημα πρέπει να είναι το βέλτιστο συμφέρον τους και θα πρέπει να τους παρέχεται άμεση πρόσβαση σε συνδρομή, υποστήριξη και προστασία. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν επίσης βιώσιμες λύσεις για τους ασυνόδευτους ανήλικους με βάση το μείζον συμφέρον τους.

7. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ, τα άτομα που απολαύουν προσωρινής προστασίας έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν και να καταθέτουν οποιαδήποτε στιγμή αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κεκτημένου στον τομέα του ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της καταχώρισης των αιτούντων στο Eurodac. Το ίδιο ισχύει για τους δικαιούχους επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της απόφασης του Συμβουλίου.

Με την επιφύλαξη του δικαιώματος υποβολής αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας, οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας θα πρέπει να είναι βέβαιοι για τα δικαιώματα που θα τους παρέχονται με το εν λόγω καθεστώς.

Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να προβλέπουν ότι το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας δεν σωρεύεται με το νομικό καθεστώς του αιτούντος διεθνή προστασία όταν εξετάζεται η αίτησή του (άρθρο 19 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ).

Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να ενημερώνεται πλήρως το πρόσωπο για το ποιες πρακτικές εφαρμόζει το κράτος μέλος, προκειμένου να μπορεί να αποφασίσει αν θα ζητήσει διεθνή προστασία επιπλέον της άδειας διαμονής που αποδεικνύει το καθεστώς προσωρινής προστασίας του προσώπου.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 2 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ, όταν ένα πρόσωπο που είναι επιλέξιμο ή απολαύει προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο αποφασίζει να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας και, κατόπιν εξέτασης, δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρική προστασία, το συγκεκριμένο πρόσωπο απολαύει ή εξακολουθεί να απολαμβάνει προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για το υπολειπόμενο διάστημα αυτής της προστασίας.

Αν η εξέταση αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας δεν έχει ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο,

ολοκληρώνεται μετά το τέλος της περιόδου προσωρινής προστασίας, όπως ορίζει το άρθρο 17 παράγραφος 2 της οδηγίας 2001/55/EK.

Εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III

Όταν ένα πρόσωπο που δικαιούται ή απολαύει προσωρινής προστασίας ή επαρκούς προστασίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο υποβάλλει αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013¹⁶ (στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο III) για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της εν λόγω αίτησης. Σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό, το υπεύθυνο κράτος μέλος προσδιορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων¹⁷ τα οποία εφαρμόζονται σε διάφορα σενάρια, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης αδειών διαμονής για προσωρινή προστασία¹⁸.

Κατά την εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου, η Επιτροπή συνιστά θερμά στα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη το πνεύμα της δήλωσης στην οποία προέβη το Συμβούλιο κατά την έκδοση της εκτελεστικής απόφασης 2022/382 του Συμβουλίου με σκοπό τον μετριασμό της πίεσης που ασκείται στα κράτη μέλη τα οποία βρίσκονται αντιμέτωπα με μαζικές αφίξεις. Δεδομένου ότι ένα πρόσωπο που δικαιούται προσωρινή προστασία ή επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου μπορεί να απολαύει των δικαιωμάτων του σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, σε περίπτωση που το εν λόγω πρόσωπο υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ενθαρρύνεται ιδιαίτερα να αναλαμβάνει την ευθύνη για την εξέταση της αίτησης σύμφωνα με τη ρήτρα διακριτικής ευχέρειας που ορίζεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1, όταν ένα κράτος μέλος που βρίσκεται αντιμέτωπο με μαζικές αφίξεις θα ήταν υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της ευθύνης¹⁹ που παρατίθενται στον κανονισμό Δουβλίνο III, με σκοπό τον μετριασμό της πίεσης που ασκείται στο εν λόγω κράτος μέλος.

Η προσέγγιση που προτείνει η Επιτροπή αναμένεται επίσης να μειώσει τον κίνδυνο υποβολής πολλαπλών αιτήσεων σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, μειώνοντας έτσι την επιβάρυνση των συστημάτων ασύλου.

Όσον αφορά την οικογενειακή επανένωση, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να συνεργάζονται ταχέως για να διασφαλίζουν την ταχεία επανένωση των μελών της οικογένειας.

8. ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ

Σύμφωνα με τις επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων²⁰, όλα τα πρόσωπα που εγκαταλείπουν την εμπόλεμη ζώνη στην Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένων όσων ενδεχομένως δεν δικαιούνται προσωρινή προστασία ή, κατά

¹⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από άπατριδα.

¹⁷ Τα αντικειμενικά κριτήρια εκτείνονται, κατά σειρά ιεράρχησης, από την παρουσία μελών της οικογένειας σε κράτος μέλος, την έκδοση θεώρησης ή άδειας διαμονής, την παράνομη είσοδο στην ΕΕ ή την είσοδο χωρίς υποχρέωση θεώρησης. Σε περίπτωση που δεν εφαρμόζεται κανένα από τα κριτήρια αυτά, υπεύθυνο είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση.

¹⁸ Άρθρο 2 στοιχείο ιβ) και άρθρο 12 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013.

¹⁹ Τα κριτήρια καθορίζονται στα άρθρα 12 έως 15 ή στο άρθρο 3 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο του κανονισμού.

²⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής για την παροχή επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων με σκοπό τη διευκόλυνση της διέλευσης των συνόρων ΕΕ-Ουκρανίας, C(2022) 1404 final.

περίπτωση, επαρκή προστασία βάσει του εθνικού δικαίου, θα πρέπει να γίνονται δεκτά στην Ένωση.

Άτομα που δεν απολαύουν προσωρινής προστασίας ή, κατά περίπτωση, επαρκούς προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου και δεν διαθέτουν δικαίωμα παραμονής στο έδαφος των κρατών μελών βάσει του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου θα χρειαστεί να επαναπατριστούν στις χώρες καταγωγής τους.

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να εκδίδουν, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 της οδηγίας για την επιστροφή²¹, σε εθνικό επίπεδο άδειες ή εγκρίσεις, οι οποίες παρέχουν δικαίωμα παραμονής περιορισμένης διάρκειας για ανθρωπιστικούς λόγους. Με τον τρόπο αυτόν θα εξασφαλιστεί ότι τα άτομα που βρίσκονται στην εν λόγω κατάσταση θα έχουν ευκολότερη πρόσβαση σε βασική βοήθεια, όπως στέγαση, κοινωνική φροντίδα και ιατρική περίθαλψη μέχρι τον επαναπατρισμό τους.

Ενώ αποτελεί πρωτίστως ευθύνη των τρίτων χωρών καταγωγής να εξασφαλίζουν τον ασφαλή επαναπατρισμό των πολιτών τους που έχουν εγκλωβιστεί στην ΕΕ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντονίζονται με τις αρχές των εν λόγω χωρών για τη διευκόλυνση και τη στήριξη της οργάνωσης των επιχειρήσεων επαναπατρισμού. Εφόσον απαιτείται, θα πρέπει να παρέχεται ειδική συνδρομή για τη στήριξη της ανάπτυξης επαφών άλλων κρατών μελών και/ή της Επιτροπής και του Ύπατου Εκπροσώπου με τις αρχές συγκεκριμένων τρίτων χωρών επαναπατρισμού.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στήριξη και συνδρομή στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, διευκολύνοντας τις επαφές με τις αρμόδιες προξενικές αρχές της χώρας καταγωγής και, όπου απαιτείται, παρέχοντας οικονομική βοήθεια για τον επαναπατρισμό μέσω εμπορικών πτήσεων. Τα κράτη μέλη μπορούν να οργανώνουν από κοινού πτήσεις επαναπατρισμού, μεταξύ άλλων με την επιχειρησιακή και υλικοτεχνική υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex). Ο Frontex μπορεί να παρέχει επιχειρησιακή υποστήριξη, εφόσον ζητείται από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, για παράδειγμα με την κράτηση θέσεων σε εμπορικές πτήσεις ή με την διοργάνωση ναυλωμένων πτήσεων, εφόσον απαιτείται λόγω του αριθμού των επιβατών.

9. ΠΑΡΟΧΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΣΩ ΕΓΓΡΑΦΟΥ/ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ (ΑΡΘΡΟ 9 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2001/55/EK, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν στα άτομα που απολαύουν προσωρινής προστασίας έγγραφο πληροφοριών/φυλλάδιο, σε γλώσσα που να γίνεται κατανοητή από αυτά, στο οποίο εκτίθενται με σαφήνεια οι διατάξεις σχετικά με την προσωρινή προστασία που τα αφορούν (οφέλη, δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν από την προσωρινή προστασία). Η Επιτροπή δημοσίευσε ερωτήσεις και απαντήσεις για την οδηγία 2001/55/EK, οι οποίες είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_el και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη μέλη για την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης, λαμβανομένης υπόψη της γλωσσικής απαίτησης. Η Επιτροπή αναπτύσσει επίσης έναν κωδικό ταχείας απόκρισης (QR) που μπορεί να σαρωθεί για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις πληροφορίες. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν παρόμοιους δικτυακούς τόπους, οι οποίοι θα είναι προσαρμοσμένοι στις ιδιαιτερότητες του εθνικού πλαισίου και, στη συνέχεια, θα συνδεθούν με τον ιστότοπο της Επιτροπής ώστε να

²¹ Οδηγία 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμων διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348 της 24.12.2008, σ. 98).

δημιουργηθεί ενιαίο σημείο εισόδου για όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Οι πληροφορίες θα πρέπει επίσης να γίνονται κατανοητές από τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

Όσον αφορά τις μεταφορές σε άλλο κράτος, θα πρέπει να αναπτύσσονται και να παρέχονται συγκεκριμένες πληροφορίες, σε συντονισμό με την Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη, προτού τα άτομα παράσχουν τη συγκατάθεσή τους για τη μεταφορά.

10. ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ BLUEPRINT

Για να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου και σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2, τα άρθρα 19 και 25, το άρθρο 26 παράγραφος 2, το άρθρο 27 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να παράσχουν μέσω του δικτύου Blueprint τις ακόλουθες πληροφορίες:

- πληροφορίες σχετικά με την επέκταση της προσωρινής προστασίας σε πρόσθετες κατηγορίες εκτοπισθέντων·
- πληροφορίες σχετικά με γενικές αιτήσεις και την ικανότητα υποδοχής για μεταφορές·
- δεδομένα σχετικά τον αριθμό των ατόμων που απολαύουν προσωρινής προστασίας·
- τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών που διαθέτουν άδεια μόνιμης διαμονής από την Ουκρανία και απολαύουν προσωρινής προστασίας ή άλλου είδους προστασίας, και
- τις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που συνδέονται με την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας.

Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στην Ουκρανία, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τη μετακίνηση ατόμων και την κατάστασή τους· την πρόβλεψη περαιτέρω αφίξεων στην ΕΕ· την κατάσταση στα σύνορα και εντός των συνόρων, τα εμπόδια στην ομαλή υλοποίηση των εξόδων και τα μέτρα για τη διευκόλυνση της διέλευσης των συνόρων· την κατάσταση και τις ανάγκες υποδοχής· τα στοιχεία και τις διαδικασίες για τους ασυνόδετους ανηλίκους· την κατάσταση των μη Ουκρανών υπηκόων τρίτων χωρών και τις σχετικές ανάγκες για συνδρομή· την παροχή διμερούς στήριξης σε άλλα κράτη μέλη και τον αριθμό των ατόμων που προτίθενται να μεταβούν σε άλλο κράτος μέλος. Το εύρος και η φύση των πληροφοριών που ζητούν τα κράτη μέλη θα προσαρμόζονται στις εξελισσόμενες συνθήκες στο πλαίσιο του δικτύου Blueprint.

Οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν θα χρησιμοποιηθούν επίσης στο πλαίσιο της πλατφόρμας αλληλεγγύης και της ολοκληρωμένης πολιτικής αντιμετώπισης κρίσεων (IPCR), κατά περίπτωση.